

Поняття кризи в соціально-економічному розвитку. Типологія криз. Закономірності і причини економічних криз

Поняття кризи в соціально-економічному розвитку

- Соціально-економічна система має дві тенденції свого існування: функціонування та розвитку.
- Функціонування - це підтримка життєдіяльності, збереження функцій, що визначають якісну визначеність, цілісність, сутнісні характеристики.
- Розвиток - це придбання нової якості. Функціонування і розвиток найтіснішим чином пов'язані між собою. Функціонування і розвиток найтіснішим чином пов'язані між собою. Вони відбивають діалектичну єдність основних тенденцій соціально-економічної системи.

Поняття кризи в соціально-економічному розвитку

- Функціонування соціально-економічної системи можливе лише при визначеній відповідності таких ознак:
- засоби праці можуть змінювати її предмет;
- людина повинна володіти засобами праці;
- результат повинен відповідати інтересам і потребам людини.
- **Розвиток** характеризує зміни в предметі, засобах праці й у людині.

Типологія криз

- У залежності від масштабу прояви існують *загальні* і *локальні* кризи. Локальні охоплюють тільки частина соціально-економічної системи, а загальні - всю. У залежності від масштабу прояви можна також розглядати світові кризи, національні, регіональні, локальні і кризи підприємства.

Типологія криз

- Економічні кризи - це кризи реалізації та виробництва товарів і послуг, банкрутства й ін. У групі економічних криз можна виділити групу фінансових криз. Вони характеризують протиріччя в стані фінансових можливостей і діяльності фінансової системи підприємства.
- Економічні кризи бувають регулярними (періодичними) і нерегулярними.

Типологія криз

- **Соціальні кризи** виникають при зіткненні інтересів або загостренні протиріч різних соціальних груп або утворень: роботодавців і працівників, підприємців та профспілок, працівників різних професій, менеджерів і персоналу та ін. Розвиток соціальних криз може викликати появу політичної кризи.
- **Політична криза** - це криза в політичному устрої суспільства, управлінні суспільством, криза влади, криза реалізації інтересів класів, різних соціальних груп.

Типологія криз

- **Організаційні кризи** виявляються як різке погіршення організаційної діяльності. Найбільш яскраво організаційні кризи проявляються, наприклад, при зміні етапів життєвого циклу підприємств.
- **Психологічні кризи** - це кризи психологічного стану людей і проявляються вони через паніку, стреси, почуття невпевненості, страх, незадоволення роботою, соціальним становищем і правовою захищеністю і т.п.
- **Технологічна криза** пов'язаний із загостренням протиріч у процесі зміни технологічного укладу при розробці та впровадженні нових технологічних рішень. Це кризи науково-технічного прогресу.

Типологія криз

- Кризи можуть бути несподіваними (випадковими) і передбачуваними (закономірними).
- - передбачувані кризи можуть прогнозуватися, вони наступають як етап розвитку. Відомі також і фази настання і протікання цих криз: криза, депресія, пожвавлення, бум.
- - несподівані кризи можуть бути результатом яких-небудь природних явищ або серйозних помилок в управлінні.
- Кризи можуть бути явними і прихованими (латентними).
- явні кризи легко виявляються;
- приховані кризи найбільш небезпечні, оскільки протікають непомітно.

Закономірності і причини економічних криз

Економічна криза – це стрімке погіршення соціально-економічного стану країни із скороченням обсягів виробництва, повним порушенням сталих господарських зв'язків, що викликає появу таких макроекономічних наслідків як інфляція та безробіття, скорочення виробничих потужностей. Вона є однією з фаз економічного циклу, під час якого відбуваються порушення пропорційності розвитку господарських процесів, зменшення доходів виробничого комплексу та скорочення доходів населення.

Закономірності і причини економічних криз

1. Економічні цикли середньої тривалості мають чотири послідовні фази: кризу, депресію, поживавлення, піднесення. Визначальними моментами серед цих фаз є криза і піднесення. Перехід від однієї фази циклу до іншої здійснюється автоматично.
2. Середні цикли за своїм змістом відображають циклічність розвитку не лише виробництва, а й обміну, розподілу і споживання.
3. Матеріальною основою середніх циклів є фізичне оновлення основних засобів виробництва, насамперед їхньої найактивнішої частини - знарядь праці.
4. Циклічність, що викликана оновленням основних виробничих фондів, не обов'язково призводить до спаду виробництва.

Закономірності і причини економічних криз

- Серед зовнішніх причин можна виділити:
 - - війни, революції та інші політичні потрясіння;
 - - відкриття великих родовищ золота, урану, нафти та інших цінних ресурсів;
 - - освоєння нових територій і пов'язана з цим міграція населення, коливання чисельності населення земної кулі;
 - - потужні прориви в технології, винаходи й інновації, які дозволяють докорінно змінити структуру суспільного виробництва.

Закономірності і причини економічних криз

Серед внутрішніх причин виділяють:

- особисті потреби, скорочення або зростання яких відбивається на обсягах виробництва і зайнятості;
- інвестування, тобто вкладення засобів в розширення виробництва, його модернізацію, створення нових робочих місць;
- економічну політику держави, яка прямо і непрямо впливає на виробництво, попит і споживання.

Закономірності і причини економічних криз

1. Економічні цикли середньої тривалості мають чотири послідовні фази: кризу, депресію, поживавлення, піднесення. Визначальними моментами серед цих фаз є криза і піднесення. Перехід від однієї фази циклу до іншої здійснюється автоматично.
2. Середні цикли за своїм змістом відображають циклічність розвитку не лише виробництва, а й обміну, розподілу і споживання.
3. Матеріальною основою середніх циклів є фізичне оновлення основних засобів виробництва, насамперед їхньої найактивнішої частини - знарядь праці.
4. Циклічність, що викликана оновленням основних виробничих фондів, не обов'язково призводить до спаду виробництва.